

կուած էր կրօնական այլաբանութամբ նկարեալ կողքով մը, Ծերը քիչ մը ժամանակ դիտեց զանոնք, և ըսաւ. « Արուեստներուն ամենէն մեծ պաշտօնն է յիշեցընել հոգւոյն ամենէն գերագոյն բանը, և մարդուս սրտին ամենէն աւելի սրբազան բանը »: Եւ գրեց այս վճիռը՝ որ արդէն հռչակեալ է բոլոր արեւելից մէջ:

Մեծ գետերը, մեծ ծառերը, օգտակար տունները և բարի մարդիկը իրենց համար չեն ծնանիր, այլ ուրիշներուն պիտանի ըլլալու համար:

Կը շարունակուի:

ՀԻՆԳ ՇԱՐԱԹ ՕԴԱՊԱՐԿԻ ՄԷՋ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԳՈՒԹԻՒՆ ԵՐԻՑ ԱՆԳՂԻԱՑԻՈՑ

ՅԱՓՐԻԿԵ

(Ցես երես 218)

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

Նեղուցին անցքը. — Մրիման. — Խորհուրդ Տիրի և առաջարկութիւն ճոյի. — Սրճի նռնխայն. — Ուղարատուն. — Եղկեյին Մեզան. — Տուրումի լեսը. — Տաքորին աշխարհացոյցքն. — Նոսիալ ծառի մը վրայ անցուցած գիշեր մը:

Պարզ օդ մըն էր և հովը չափաւոր. վիկտորիան գրեթէ ուղղահայեցաբար 1,500 ոտք բարձրութեամբ վեր ելաւ, զոր ծանրաչափին սիւնակը 2 բթաչափէ 2 գծաչափ՝ նուազ ճընշմամբ մը նշանակեց:

Այս բարձրութեանս մէջ՝ օդու աւելի զգալի հոսանք մը զօդապարիկը դէպ 'ի հարաւային արեւմտեան կողմը տարաւ: Ի՛նչ գեղեցիկ տեսարան կը բացուէր ճանապարհորդաց աչացը առջին: Զանդիպար կղզին ամբողջ մեծութեամբն իրենց տեսութեանը կը ներկայանար, և ինչպէս ընդարձակ մակարդակագնտի մը վրայ՝ աւելի միջգ. գոյնովը դուրս կը ցատէր. դաշտերը գոյնզգոյն մանրանկար կտորներու երևոյթ կ'առնուին:

1 Գրեթէ հինգ հարիւրորդամեդր: Իւրաքանչիւր հարիւր մեդր բարձրութիւն, մէկ հարիւրորդամեդր ճնշման կը համապատասխանէ:

անտառները և ծառաստանները՝ իրր մեծ փունջք ծառոց կ'երևնային:

Կղզւոյն բնակիչքը կարծես թէ միջատք էին: Հուռուները և աղաղակները կամաց կամաց ընդարձակ մթնոլորտին մէջ մարելով, միայն նաւուն թնդանօթից հարուածները օդապարիկին ստորին գոգաւորութեանը վրայ կը թրթռային:

— Ի՛նչպէս գեղեցիկ է այդ ամենը, կանչեց ճոյ, ինքը նախ լուծութիւնը կտորելով: Սակայն իրեն պատասխան տուող մը չեղաւ: Տղքորը ծանրաչափին կրած տարբերութիւնները դիտելու զբաղած էր, նշանակելով միանգամայն իր վեր ելլելու մանրամասն տեղեկութիւնները:

Քէննըտին ուշադիր չորս դին կը նայէր և կարծես թէ աչքերը չէին բաւեր բոլորը տեսնելու:

Արևուն ճառագայթները բոցարծար ծին օգնելով, կազին ձգտումը սաստկացաւ, և վիկտորիան 2,500 ոտք բարձր ելաւ: Այն բարձրութենէն Ռիզոյիտոյր ինչպէս պղտի նաւակ մը կ'երևար, և Ափրիկիոյ ծովափը յստակ կերպով կ'որոշուէր, արեւմտեան դին փրփուրէ անհուն երիզով մը:

— Չէք խօսիր, կանչեց ճոյ:

— Կը դիտենք, պատասխանեց տղքորը, դիտակը դէպ 'ի ցամաք երկիրը ուղղելով:

— Այլ հարկ է որ խօսիմ:

— Հանգիստդ նայէ, ճոյ. որչափ կ'ուզես խօսէ:

Անոր վրայ ճոն սկսաւ ինքնիրեն անուանաստեղծութեանց զարհուրելի ցուցակ մը ստեղծել: Ո՛հերը, ահերը, վաշերը շրթանցը մէջ կը շառայէին:

Ծովուն անցքին ժամանակը տղքորը պատշաճ սեպեց ինքզինքը այս բարձրութեանը մէջ բռնել, վասն զի կրնար անով ծովեզերքին աւելի ընդարձակ տեղը դիտել. ջերմաչափն ու ծանրաչափը, որ կիսաբաց վրանին ներսը կախուած էին, անդադար իր աչքին տակն էին. ուրիշ երկրորդ ծանրաչափ մըն ալ դուրս կախուած էր, որ գիշերուան քառորդներուն պիտոր ծառայէր:

Երկու ժամէ ետքը վիկտորիան ութը մղոնէն քիչ մը աւելի երազութեամբ մղուելով, զգալի կերպով դէպ 'ի ծովեզերքը յառաջեց: Տղաքորը որոշեց ցամաքին մօտենալու: Բոցարծարծին բոցը նուազեցուց, և օդապարիկը քիչ ատենուան մէջ գետնէն 300 ոտք բարձրութեամբ վար ինջաւ:

Այս ատենս Մրիմային վրայ կը գրտնուէր, ինչպէս կը կոչուի Ափրիկիոյ արեւելեան ծովափին այս կտորը. մանկկիտի տեսակ ծառոց թանձր չրջանակներ՝ անոր եզերքները կը պաշտպանէին. ծովուն տեղատութեան ժամանակն ըլլալով, անոնց հաստ արմատները Հնդկային ովկիանոսին սպառիչ ատամունքներէն մաշած կ'երևնային: Աւազակոյտը, որ երբեմն ծովափանց սահման էին՝ հորիզոնին վրայ չրջաբոլոր կերպարանք մը կ'առնուին, մինչդեռ նկուրու լեռը հիւսիսէն դէպ հարաւ աւելողը՝ իր սրածայր գագաթովը կանգուն կ'ամբառնար:

Վիկտորիան գեղի մը քովէն անցաւ, զոր տղաքորը՝ աշխարհացուցին վրայ փնտռելով գտաւ որ ֆաօն էր: Բոլոր ժողովուրդը մէկ եղած՝ կիրքի ու վախի ահաւոր ձայներ կը հանէին. այլ պարապ տեղ նետեր կ'արձակէին այն օդային հրէշին դէմ, որ վայելուչ կերպով մը բոլոր այն անկարող կատաղեաց վրայ կը ճօճէր:

Հովը դէպ 'ի հարաւ կը քշէր զօդապարիկը, սակայն տղաքորը այս ուղղութեանս համար ամենեին անհոգ էր. վասն զի անով կրնար Պրըդըն ու Սթիք գնդապետաց ցուցած ճամբուն հետնիլ:

Վերջապէս ֆէննըտիին վրայ ալ ճոյին շատխօսութիւնը գալով՝ սկսան փոխն 'ի փոխ իրենց վարմացական խօսքերը մէկմէկու ուղղել:

— Վա՛յ ճեպընթացից, կ'ըսէր մէկը:

— Վա՛յ շոգենաւուց, կը պատասխանէր միւսը:

Վա՛յ շոգեկառաց, կ'ըսէր դարձեալ ֆէննըտի, որոնցմով մարդ աշխարհք կը քալէ առանց բան մը տեսնալու:

— Ինձի օդապարիկը զուրցէ, կ'ըսէր դարձեալ ճոյ. մարդ քիմանար որ կը քալէ, և բնութիւնը ինքնիրեն իր աշաց առջին կը պարզի:

— Ի՛նչ տեսարան. ի՛նչ հրաշալիք. ինչպիսի հիացում. առկախեալ՝ խշտի մը մէջ երանգ մըն է:

— Ի՛նչ աղէկ կ'ըլլար թէ որ նախաճաշիկ ընէինք, ըսաւ ճոյ, որուն ախորժակը զրգուներ էր բաց օդուն ազդեցութենէն:

— Երեակայութիւն է, տղայս:

— Ա՛հ, երկայն խոհակերութիւն ընելու պէտք չկայ. պաքսիմատ և պահածու միս:

— Առատ ալ սուրճ, յաւել ըսելու տղաքորը: Քեզի հրաման ալ որ բոցարծարծէս քիչ մը ջերմութիւն փոխ առնու, որ աւելիով ալ ունի: Այս կերպով հրդեհէ ալ վախ չենք ունենար:

— Չարհուրելի բան կ'ըլլար, ըսաւ ֆէննըտի: Գլխընուս վրայինը վառօդի համբարանոց մը կը նմանի:

— Բոլորովին ատանկ չէ, պատասխանեց Ֆէրկըսըն, սակայն եթէ կազը բռնէ կէր, կամաց կամաց այրէր պիտի, և մենք ալ վար իջնալու բռնադատէինք պիտի, որ շատ տհաճելի բան կ'ըլլար. բայց վախ մ'ունենաք, մեր օդապարիկը ամրախից գոց է:

— Ուրեմն կերակուր ուտենք, ըսաւ ֆէննըտի:

— Ահա, պարոնայք, կանչեց ճոյ, ձեզի հետեւելով, անանկ աղէկ սուրճ մը կ'ուզեմ պատրաստել, որ միշտ յիշէք:

— Իրականն ալ այս է, ըսաւ դարձեալ տղաքորը, որ ճոյ, բաց 'ի ուրիշ հազարումէկառաքինութիւններէ, մասնաւոր տաղանդ մը ունի այդ պրանչելի ըմպելին պատրաստելու այլ և այլ նիւթերու խառնուրդով մը, որ ինձի երբեք չէ ուղած սորվեցընել:

— Շատ աղէկ, տէրս, որովհետեւ բոլորովին օդու մէջ ենք, կրնամ ձեզի իմ նուսխայս հաղորդել: Պարզաբար հաւասարաբաժին խառնուրդ մըն է մօքայի, պոշրպօնի և րիօ-նոռնէգիսրձից:

Գիշ մը ատեն ետքը երեք սրճի թա- սեր ճանապարհորդաց ձեռքը կը ծը- խէին, վերջ տալով անով գոյացական նախաճաշի մը որուն գլխաւոր համեմը իրենց զուարթութիւնն եղաւ. յետոյ ա- մեն մէկը իրենց դիտողութեանց տեղն անցան:

Երկիրը վերջի աստիճանի արգասա- ւոր երևոյթ ունէր: Ծուռումուռ և նեղ ճամբաներ կանաչադգեստ կամարներու տակ անյայտ կ'ըլլային: Երեսխոտով, եգիպտացորենով, գարիով՝ մշակեալ և լիովին հասունացեալ դաշտաց վրայէն կ'անցնէին. հոս հոն ընդարձակ որիզի դաշտեր կը տեսնուէին իրենց չիտակ բուններովը և ծիրանեգոյն ծաղիկներովը:

— Ոչխարներ և այծեր կը տեսնուէին յիցերու վրայ շինած մեծ վանդակնե- րու մէջ պատուարած, որ ընձառիւ- ծին ակռայէն կարենան պատսպարիլ: Թաւախիտ կանաչութիւն մը սփռուած կը տեսնուէր այն շուայլ երկրին երեսը: Աղաղակներն և ապշութեան տեսարան- ներ անպակաս էին գեղերու միջէն, ու- թոնց վրայէն վիկտորիան անցնելու կ'ըլլար, և տղքոր ֆէրկըսըն խոհեմա- բար ինքզինքը նետերու վտանգէն հեռի կը բռնէր. բնակիչները իրենց կից հիւ- ղերուն չորս դին ժողոված, երկայն ա- տեն ճանապարհորդները անօգուտ ա- նէծքներով կը հայհոյէին:

Կէսօրուան դէմ տղքորը իր աշ- խարհացոյցը դիտելով, հաշուեց որ Ու- զարամի՝ երկրին վրայ պիտոր ըլլար: Դաշտօրէքը, քղքոյի, բարէյի և բամբա- կենիի ծառերով հոծ կ'երևային, որոնց վրայէն վիկտորիան անցնելով կարծես թէ կը խաղար: Ճոյ այդ բեղմնաւոր կանաչութիւնը բոլորովին բնական կը դտնէր Ափրիկիոյ նկատմամբ: Քէննըտի նապաստակ ու լորամարդի կը տեսնէր, որ միայն հրացանի մը հարուածի կը սպասէին. սակայն անօգուտ տեղ վա- ռօդ փճացընելը սեւ էր, որովհետեւ որսը առնուլ անկարելի էր:

1 Իս., ... այս երկրիս լեզուովը երկիւր կը նշա- նակէ:

Օդանաւորդը առ ժամ տասուերկո՛ միոն արագութեամբ կը քալէին, ա- նանկ որ քիչ ատենուան մէջ լայնու- թեան 38°, 20' թունտա գիւղին վրայ հասան:

— Հոն տեղուանքն էր, ըսաւ տղք- դորը, որ Պրըզըն և Սթիք սաստիկ տեն- ղէ բռնուեցան և իրենց արշաւանքին վերջը կարծեցին տեսնալ: Եւ սակայն դեռ ևս ծովեղբքէն շատ հեռի չէին, և ի վերայ այսր ամենայնի խոնջութիւնը և ամեն բանի պակասութիւնը՝ սաստիկ զգալ սկսեւ էին արդէն:

Եւ յիրաւի երկրին այս մասին մէջ ապականեալ օդը մշտնջենաւորաբար կը տիրէ. և տղքորն իսկ անոր վտանգ- ներէն ազատ մնալու համար հարկ ե- ղաւ որ օդապարիկը բարձր բռնէ այն թաց երկրին ապականարար գոլորշի- ներէն, զորոնք սաստիկ ջերմարեւը դէպ ի վեր կը ձգէր:

Երբեմն կարաւան մը կը տեսնէին՝ որ քրաւայի մը մէջ կը հանգչէր, գիշե- րուան զովութեան մնալով առաջիկայ ճամբան շարունակելու: Ասոնք ընդար- ձակ ցանկապատ միջոցներ են, ուր վա- ճառականք կ'ապաստանին՝ ոչ միայն վայրենի գազանաց, այլ և տեղոյն ա- լազակաբարոյ բնակչաց դէմ: Բնիկնե- րը՝ վիկտորիան տեսնելով՝ աստիս ան- դին վազելով ցիրուցան կ'ըլլային: Քէն- նըտի աւելի մօտանց տեսնալ կ'ուզէր զանոնք. սակայն Սամուէլ միշտ անոր մտածութեանը հակառակ կը կենար:

— Գլխաւորները հրացանով զինած են, կ'ըսէր, ու մեր գունտը շատ դիւ- րին նպատակ մը կրնայ ըլլալ՝ մէջը զըն- տակ մը նստեցընելու:

— Եւ միթէ գնտակի մը ծակը կրնայ օդապարիկը վար գահավիժել, հարցուց Ճոյ:

— Անմիջապէս չէ, սակայն քիչ ա- տենուան մէջ այդ ծակը մեծ պատա- ռուածք մը կ'ըլլայ, ուսկից բոլոր մեր կազը կը ցնդի:

— Եթէ այդպէս է ուրեմն ինքզինք- նիս հեռու բռնենք այդ անկրօններէն: Ի՞նչ կը մտածեն արդեօք մեզ օգու մէջ

քալել տեսնելով, վստահ եմ որ մեզ պաշտել կ'ուզեն:

— Թող պաշտեն մեզ, ըսաւ տորդորը, այլ հեռուանց. այդ կերպով միշտ շահաւոր է: Տեսէք, երկրին կերպարանքը կը փոխուի. գեղերը հետզհետէ կը նուազին. մանկիլէ ծառերն ալ չեն տեսնուիր. ալ այս լայնութեանս տակը բուսնիլ չեն կրնար: Գետինը հետզհետէ լեռնային կը փոխուի ու մօտ լեռներ գուշակել կու տայ:

— Եւ յիրաւի, կանչեց ֆէննըտի, կարծես թէ բարձր բան մը կը տեսնեմ այն կողմէն:

— Արեւմտեան դին.... Ուրիշարայի առաջին շղթաներն են, Տութումի լեռնանշուշտ. որուն ետեւը կը յուսամ ապաստանելու, որ դիշերն անցնենք: Բոցարծարծը քիչ մը աւելի սաստկացընել կ'ուզեմ. հինգ կամ վեց հարիւր ոտք բարձրութեամբ բռնադատուած ենք քալելու:

— Շատ սքանչելի մտածութիւն մըն է ունեցածդ, պարոն, այդ բանիդ համար, ըսաւ ճոյ. գործը ոչ դժուարին է և ոչ յոգնեցուցիչ, բաւական է ծորակ մը դարձընել, ամեն բան ըստ կարգի կ'ըլլայ:

— Ահաւասիկ աւելի հանգիստ ենք հիմա, ըսաւ որսորդը՝ երբ գունտը բարձրացաւ. արևուն ճառագայթից անդրադարձութիւնը այդ կարմիր աւազին վրայէն՝ անտանելի կ'ըլլար:

— Ի՞նչ սքանչելի ծառեր, կանչեց ճոյ. թէպէտ շատ բնական, շատ գեղեցիկ է: Տասուերկու հատ մը բաւական են անտառ մը ձևացընելու համար:

— Ատոնք պաօպապ են, պատասխանեց տորդոր Ֆէրկըսըն. նայեցէք, ահա մէկ մը՝ որուն բունը հարիւր ոտք շրջապատ կրնայ ունենալ: Գուցէ նոյն այդ ծառին ոտքն է որ սպաննուեցաւ Մէզան Գաղղիացին 1845ին, վասն զի Տըժը-լա-Մօրա գիւղին վրայ ենք, ուր մինակ ուղեց երթալ. այդ երկրին գաղանաբարոյ գլխաւորը զինքը բռնելով, պաօպատի մը ոտքը կապեց, ու ծանր ծանր կերպով անոր յօդուած:

ները կտրեց մինչդեռ պատերազմական երաժշտութիւնը հնչեցընել կու տար. յետոյ կոկորդը կտրեց, կանկ առաւ մէյմը իր բթացած դանակը սրելու, ու դեռ չկտրած՝ թշուառին գլուխը փրցուց հանեց: Այդ դժբաղդ գաղղիացին քսանուվեց տարուան կար:

— Իսկ Գաղղիան այդպիսի եղեռնագործութեան վրէժը չառաւ, հարցուց ֆէննըտի:

— Գաղղիան բողոքեց. Զանգիպարի սայիտը կըցածն ըրաւ՝ որ սպաննողը ձեռք բերէ, այլ չյաջողեցաւ բան մը ընելու:

Կը խնդրեմ որ ճամբան կանկ չառնուի, ըսաւ ճոյ. բարձր ելլենք, տէրս, բարձր ելլենք, եթէ ինծի մտիկ կ'ընես:

— Այնչափ աւելի յօժարակամ, ճոյ, որ Տութումի լեռն ալ առջնինս կը կանգնի: Եթէ ստոյգ են հաշիւներս, երեկոյեան ժամը եօթէն առաջ անցնինք պիտի զայն:

— Գիշերը չպիտի ճանապարհորդենք, հարցուց որսորդը:

— Ձէ, կարելի եղածին չափ. զգուշութիւններով և արթնութեամբ, անվրտանդ կը կատարենք ճանապարհորդութիւննիս. սակայն բաւական չէ միայն Ափրիկէն անցնիլ, զինքը տեսնալու ալ է:

— Յայս վայր ցաւելու բան մը չունինք, տէրս: Փոխանակ անապատի մը, աշխարհիս ամենէն աղէկ մշակեալ և ամենէն բարգաւաճ երկիրը տեսանք: Հաւտա՛ ուրեմն աշխարհագրաց:

— Սպասենք, ճոյ, սպասենք, քիչ մը ետքը կը տեսնենք:

Երեկոյեան ժամը վեց ու կիսուն աւտեսները վիկտորիան Տութումի լեռան դիմացը գտնուեցաւ. զայն անցնելու համար հարկ եղաւ երեք հազար ոտքէ աւելի բարձր ելլել, և այս բանիս համար տորդորը ուրիշ բան չունէր ընելու եթէ ոչ բարեխառնութիւնը տասնևութ աստիճան բարձրացընել¹: Իրնայ զուրցուիլ որ իրապէս գունտը ձեռքի վրայ

¹ 10° հարիւրաստիճան:

կը կառավարէր: Քէննըտի յաղթելու արգելքները անոր կը նշանակէր, և վիկտորիան օդու մէջ կը թռչէր՝ լերան քովէն քերելով:

Ժամը ութին լերան միւս կողմը կ'իջնէր, որուն զառ 'ի վայրը աւելի հեշտ էր. խարխիւները նաւակէն դուրս նետեցին, և անոնցմէ մէկը յաղթ Նոփաւ յի մը ճիւղերուն հանդիպելով, ամուր մը անոնց կռուեցաւ: Անմիջապէս ճոյշուանին վրայէն սահելով ամուր մը դնաց հաստատեց զայն: Ապա մետաքսէ սանդուղը իրեն նետելով՝ արագաբար նորէն գունտը ելաւ: Անանկով օդապարիկը՝ արեւելեան հովերէն ապահովցած՝ գրեթէ անշարժ կը կենար:

Երեկոյեան ընթերիքը պատրաստելու եղան. ճանապարհորդը իրենց օդային պտոյտէն գրգռեալ, իրենց պաշարներուն վրայ աղէկ խրամ մը բացին:

— Ի՞նչ ճամբայ ըրինք այսօր, հարցուց Քէննըտի խոշոր պատանէր կըլելով:

Տոբգորը լուսնի դիտողութիւններով ճամբան ստուգեց, քննելով նաև այն սքանչելի աշխարհացոյցը՝ որ իրեն իբր առաջնորդ կը ծառայէր. այդ աշխարհացոյցը « Նորագոյն գիւտք յԱփրիկէ » ատլասին կը վերաբերէր, զոր իր գիտուն բարեկամը Բէդերման կոթա հրատարակած էր, և իրեն ընծայ զըրկած էր: Այդ ատլասը տոբգորին բոլոր ճանապարհորդութեանը ծառայէր պիտի, վասն զի Պըրդընի ու Սթիքի դէպ 'ի մեծ լիճերը նախագիծ ուղեորութիւնը կը բովանդակէր, Սուտանը՝ ըստ տոբգոր Պարթի, Ստորին Սէնէկալը ըստ Գուլիէլմոս Լըժանի, և Նիճէրի տէլդան ըստ տոբգոր Պէքիի:

Ասկէ զատ Ֆէրկըսըն մասնաւոր գիրք մըն ալ հետը առած էր, որ Նեղոսի վրայ եղած բոլոր ծանօթութիւնները մէկի վերածած կը բովանդակէր, այսու մակազրաւ. « Ակունք Նեղոսի, որ է ընդհանուր ստորագրութիւն այնր գետոյ և յորդութեան նորին, հանդերձ Նեղոսեան գիւտոյն, 'ի Կարոլոս Պէքէ, Բ. Տ: »

Նաև « Լոնտոնայի աշխարհագրական ընկերութեան յիշատակագրութեանց » մէջ հրատարակած հռչակաւոր աշխարհացոյցներն ալ ունէր հետը, անանկ որ ծանօթ երկիրներուն կէտ մըն ալ աչքէն չփախչէր պիտոր:

Աշխարհացոյցին վրայ իր հաշիւներն ընելով, գտաւ որ իր դէպ 'ի լայնութեան ճամբան, երկու աստիճան էր, կամ հարիւր քսան մղոն դէպ 'ի արեւմուտք¹:

Քէննըտի դիտեց որ ճամբան դէպ 'ի հարաւ կը խոտորէր: Սակայն տոբգորը գոհ էր այս ճամբուն, որ կարելի եղածին չափ իրմէ յառաջընթացներուն հետքը քննել կ'ուզէր:

Որոշեցին գիշերը երեք մասն բաժնելու, որպէս զի ամեն մէկը միւսներուն պահպանութեանը կարենայ հսկել: Տոբգորը իններորդ ժամուն մասն ընտրեց, Քէննըտի՝ կէս գիշերունը, իսկ ճոյ՝ առաւօտեան երրորդ ժամունը:

Ուստի, Քէննըտի և ճոյ՝ իրենց ծածկոցներուն մէջ պլլուելով, վրանին տակը տարածուեցան ու հանդարտաբար քուն եղան, մինչդեռ տոբգոր Ֆէրկըսըն կը հսկէր:

Կը շարունակուի:

Պ Ի Ա Ր Ի Ց

Ստորին Պիւրենեայց նահանգին մէջ Պիարից պլտի գեղ մըն է, Կապոնիոյ ծոցին վրայ շինուած, և Պայոնէն գրեթէ ութ հազարամեզր հեռաւորութիւն ունի: Բարձր գիւղի վրայ կանգնած է, ծովու երեսէն երեսուն մեզրի չափ բարձրութիւն ունենալով:

Այս գեղիս համբաւը ոչ միայն առողջարար օդէն է, այլ և անոր հռչակաւոր բաղանիքներէն, որոնց համար բազմութիւն մը օտարականաց խուռն կ'ընթանան հոն անոնց առողջարար ազդեցութիւնը վայելելու:

¹ Յիսուն փարսախ: